

Vážené přítelkyně, vážení přátelé

je pro mne velkou ctí, že vám mohu představit publikaci „Na cestě do EU – průvodkyně pro ženy.“ Tato brožura přichází v rozhodujícím okamžiku, v předvečer vstupu České republiky do Evropské unie. Je sestavena tak, aby osvětlila oblast, která zůstává z velké části neznámou, a to v první řadě těm, které mohou očekávat, že ze vstupu do EU získají nejvíce – tedy zejména ženám.

Odhodlání prosazovat rovnoprávnost žen a mužů a zajistit jim rovné příležitosti je základní součástí všech iniciativ EU. Tento princip byl formálně proklamován v Evropské listině základních lidských práv a svobod a má vliv na čím dál tím větší část legislativy EU (tzv. „acquis“) a politiku uplatňovanou ve všech sektorech včetně (a především) v oblasti sociální politiky a zaměstnanosti. V tomto ohledu již Česká republika učinila významný pokrok. Avšak přijetí a uplatňování acquis je pouze malou částí boje proti nerovnosti mezi muži a ženami. Unie nepředstavuje pouze legislativu a proces integrace do EU se netýká pouze přizpůsobování zákonů standardům v EU, ale členství v Unii by s sebou také mělo přinést změny v praktických postupech stejně jako posílení hodnot.

Cílem EU je tedy prostřednictvím legislativních a informačních kampaní posílit znalosti občanek a občanů všech členských a kandidátských zemí o důležitém úsilí, které je třeba vyvinout k dosažení moderní a skutečně rovnoprávné společnosti. Z tohoto pohledu je třeba hovořit o všech typech rovnoprávnosti žen a mužů: ekonomické, politické, sociální a kulturní.

Věřím, že jak ženy, tak muži najdou v této publikaci užitečné informace věnované důležitému tématu rovnosti, které se týká nás všech.

Ramiro Cibrian

Velvyslanec, Vedoucí Delegace Evropské komise v ČR

Předmluva

„Rovnost příležitostí žen a mužů je zajímavou a složitou civilizační výzvou, protože myšlenka rovnoprávnosti se prosazuje pozvolna a těžce. Její naplnění vyžaduje nezměrné úsilí, citlivost a kultivovanost a samozřejmě čas. Není kulturní a politickou hříčkou, je civilizačním zlomem, který odděluje zaostávající země od zemí vyspělých. Ta země, která nedokáže plně zapojit a využít schopnosti svých žen, nemůže obstát v globální konkurenci. Země, která to nedokáže, se odsuzuje k zaostalosti a úpadku. Rovnost příležitostí je opravdu civilizační výzvou, a my si nemůžeme dovolit zaostávat.“

Vladimír Špidla,
premiér České republiky

Dvacáté století znamenalo obrovský pokrok v úsilí žen o jejich rovnoprávné postavení ve společnosti. Díky prvním feministkám mohou dnes ženy v Evropě studovat na vysokých školách, mají volební právo, mohou chodit do zaměstnání a vydělávat peníze, svobodně rozhodují o tom, s kým a kolik budou mít dětí.

Mnohé nerovnosti však stále existují. Ženy mají kvůli mateřství (ať už skutečnému či pouze předpokládanému) problémy při přijímání do zaměstnání, výrazně chybí v důležitých řídicích funkcích ve sféře soukromé i státní a v politice, jsou obětí nejrůznějších forem násilí (domácí násilí, násilí na ulici, sexuální obtěžování) a dostávají méně peněz než muži za práci stejné hodnoty.

Evropská unie vytváří od svého založení v roce 1957 legislativu týkající se rovnosti žen a mužů. V některých případech je evropská legislativa pokročilejší než v jednotlivých členských státech a protože rovnost žen a mužů patří mezi oblasti, ve kterých má evropská legislativa přednost před tou národní, musí členské státy svoje zákony přizpůsobit evropským.

Kvůli přípravám na vstup do EU se upravovaly i české zákony (nejpodstatnější změny týkající se rovnosti žen a mužů se promítly do Zákoníku práce) a Česká republika se zapojila do evropských programů, v rámci kterých existují projekty podporující prosazování rovnosti žen a mužů ve společnosti. Je proto velmi

důležité, aby se české ženy seznámily s těmito programy i legislativou Evropské unie, aby jich byly schopné využít ve svůj prospěch a zároveň identifikovaly oblasti, ve kterých je třeba dalších kroků. „Průvodkyně“ by jim o tom všem měla poskytnout základní informace.

Michaela Marksová-Tominová a Alena Králíková
Gender Studies, o. p. s.

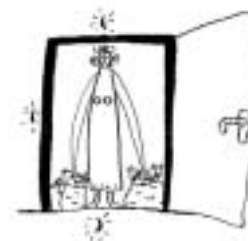
„Průvodkyně“ vznikla v rámci projektu „Posílení pozic žen ve střední Evropě“ realizovaného a financovaného prostřednictvím zastoupení Nadace Heinricha Bölla ve Varšavě. Na publikaci spolupracovaly čtyři feministické organizace: ASPEKT (Bratislava), Gender Studies, o. p. s. (Praha), Ženské centrum PSF (Varšava) a Ženská nadace eFka (Krakov).

Základem „průvodkyně“ byla publikace Young Women's Guide (Průvodkyně pro mladé ženy), vydaná zastřešující ženskou organizací European Women's Lobby (Evropská ženská lobby).

KAPITOLA 1

Měnicí se vztahy mezi ženami a muži

V průběhu dvacátého století ženy opustily čistě soukromou sféru a začaly pronikat do sféry veřejné, která byla dříve určená pouze mužům. Porušily tak nepsanou dohodu, která jim po mnohá staletí přikazovala být doma a starat se o děti a domácnost, zatímco muži pracovali mimo domov.

Ačkoli ženy získaly právo být plnohodnotnými občankami, tradiční rozdělení rolí ve společnosti stále přetrvává, a to i u mladých párů. Ženy sice mají kariéru a v zaměstnání nesou stejnou profesionální zodpovědnost jako muži, jsou ale stále mnohem více než muži zodpovědné za své děti, domácí práce a péči o staré rodiče. Mnohé ženy proto kombinují práci na plný úvazek s rodinným životem na plný úvazek. V porovnání se svými partnery tak čelí větším tlakům – ať už se bojí, že „obětují“ své děti ve prospěch své kariéry, nebo že budou muset vzdát kariéru proto, aby byly „dobrými“ matkami.

TROCHA EVROPSKÉ STATISTIKY

- ♦ V devíti z deseti rodin s jedním rodičem je tímto rodičem žena
- ♦ Muži, kteří využívají rodičovskou dovolenou, jsou výjimkou:
7 mužů na 100 žen v Dánsku v roce 1995,
1 muž na 100 žen ve Francii v roce 1992,
2 muži na 100 žen v Německu v roce 1995
- ♦ Ženy vykonávají 80% domácích prací (vyjma severských států), péčí o děti stráví téměř dvojnásobek času ve srovnání s muži (41 hodin týdně oproti 21 hodinám)

TROCHA ČESKÉ STATISTIKY

- ♦ Do domácích prací se zapojuje méně než 5% mužů
- ♦ Míra nezaměstnanosti žen v roce 2001 činila 10,12%, zatímco mužů 7,93%

EVROPSKÁ LEGISLATIVA

Evropská legislativa nabízí několik řešení, jak pomoci sladit rodinný a pracovní život.

Péče o dítě: Doporučení Rady Evropské unie, orgánu jenž reprezentuje vlády členských států Evropské unie, se zabývá péčí o dítě a podporuje podněty, které ženám a mužům pomohou kombinovat profesionální aktivitu s péčí o dítě.

Rodičovská/mateřská dovolená: Směrnice stanovuje minimální tříměsíční rodičovskou dovolenou pro muže a ženy po narození nebo adopci dítěte.

Těhotné ženy: Direktiva z roku 1992 stanovuje sérii minimálních požadavků vedoucích ke zlepšení bezpečnosti a zdraví na pracovišti, kde pracují těhotné ženy, ženy po porodu nebo kojící a zajišťuje placenou mateřskou dovolenou a ochranu ženy, aby bylo zachováno její pracovní místo.

ČESKÁ LEGISLATIVA

Tuto problematiku ošetřuje zákoník práce, jehož novela platí od 1. ledna 2001. Žena nastupuje na mateřskou dovolenou 6 týdnů před termínem porodu a po dobu 28 týdnů má nárok na peněžitou pomoc v mateřství, která činí 69% z platu (jedná se o v podstatě o nemocenskou). Poté může žena nastoupit na rodičovskou dovolenou, kdy má nárok na rodičovský příspěvek, a setrvat na ní do 4 let věku dítěte. Zaměstnavatel je povinen držet vám místo do 3 let věku dítěte. Otec dítěte může nastoupit na rodičovskou dovolenou po narození dítěte, ale nemá nárok na peněžitou pomoc v mateřství (to pouze v mimořádných případech) a pobírá rovnou rodičovský příspěvek.

Náměty na zlepšení situace:

- ♦ Nová definice role ženy a muže ve společnosti.
- ♦ Zavedení takových podmínek, aby se rodiče mohli svobodně rozhodnout, kdo z nich nastoupí na rodičovskou dovolenou, aby se na ní mohli vystřídat a aby se mohli vystřídat při péči o nemocné dítě.
- ♦ Zajištění dostupné a kvalitní péče o děti a závislé osoby.
- ♦ Zhodnocení ekonomické hodnoty práce žen doma, aby se tato neviditelná práce stala viditelnou.

Diskriminace žen na pracovním trhu stále existuje, a to ve všech zemích Evropské unie. Zaměstnanost žen je nižší, jsou nezaměstnané delší dobu a dostávají menší plat. Ženy stále přebírají odpovědnost za většinu rodinných povinností a samy se odsuzují k přijetí práce na částečný úvazek, jež jim umožní kombinovat rodinné a pracovní povinnosti. Práce na částečný úvazek omezuje jejich potenciál pro postup v kariéře a navíc v mnoha zemích snižuje jejich práva na sociální zabezpečení a důchodové výhody.

Při zkoumání počtu žen a mužů v každém oboru činnosti se ukazuje, že diskriminace je nepřehlédnutelná. Ačkoli si mladé ženy stále ve větším počtu volí typicky „mužské“ profese, v tradičních „ženských“ zaměstnáních, jako jsou sekretářky či zdravotní sestry jsou stále zastoupeny nadměrně, zatímco v profesích s velkou odpovědností jsou zastoupeny nedostatečně. Platy v „ženských“ oborech jsou stále výrazně nižší než platy v profesích „mužských“. Ženy také obecně zaujímají nižší pozice v rámci daných hierarchií, a to dokonce i v sektorech, ve kterých dominují, jako je zdravotnictví či školství.

TROCHA EVROPSKÉ STATISTIKY

- ♦ V Evropské unii jako celku ženy, které vykonávají stejnou práci jako muži, za tuto práci dostanou jen 76% hrubé hodinové mzdy muže
- ♦ 30% žen v EU pracuje na částečný úvazek (rok 1998)
- ♦ 83% zaměstnanců/kyň v EU pracujících na částečný úvazek jsou ženy.

TROCHA ČESKÉ STATISTIKY

- ♦ V České republice pobíraly zaměstnankyně v roce 2001 průměrně 74,4% platu mužů; zatímco v kategorii „pomocní a nekvalifikovaní pracovníci“ s nejnižší mzdou to bylo 78,4%, v kategorii se mzdou nejvyšší – „zákonodárci, vedoucí a řídicí pracovníci“ – pobíraly ženy 55% platu mužů.
- ♦ Ženy tvoří 44% a muži 46% všech zaměstnanců/kyň v ČR.
- ♦ 9,6 % žen pracuje na částečný úvazek (rok 1998).
- ♦ Zatímco ve školství pracuje 77,6% žen, ve vedení základních a středních škol je pouze 16-18% žen.

KAPITOLA 2

Ženy a práce

EVROPSKÁ LEGISLATIVA

Evropská legislativa týkající se rovnosti žen a mužů v zaměstnání pokrývá velmi různorodé oblasti jako jsou rovnost zacházení v rámci systémů sociálního zabezpečení, stejný plat, rodičovská dovolená, rovné zacházení v přístupu k zaměstnání, odbornému školení, povýšení a pracovním podmínkám. Od roku 1997 navíc osoba, která byla vystavena diskriminaci na pracovišti na základě pohlaví, již nemusí u soudu dokazovat, že se skutečně stala obětí takovéto diskriminace, což bylo všeobecně obtížné. Nyní je spíše na osobě obviněné z diskriminace, aby prokázala, že se tak nestalo (jedná se o tzv. přenos důkazního břemene – viz Slovník základních pojmů).

ČESKÁ LEGISLATIVA

Díky vstupu do EU musely být implementovány všechny direktivy týkající se nejrůznějších forem diskriminace na trhu práce. V Zákoníku práce je tedy zakázána diskriminace ze mnoha důvodů včetně příslušnosti k určitému pohlaví, a to jak při přijímání do zaměstnání, tak v rámci zaměstnání (týká se např. výše odměny, pracovního postupu či účasti na školeních). Byl také zaveden institut rodičovské dovolené, zákaz nevhodného chování sexuální povahy na pracovišti (tj. sexuálního obtěžování) a to, že za prokázanou diskriminaci musí příslušný zaměstnavatel diskriminované osobě uhradit jak případný ušlý zisk, tak eventuální psychickou újmu.

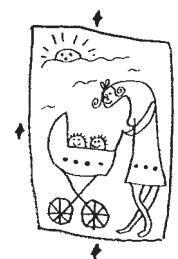
Náměty na zlepšení situace:

- ♦ Zvýšit povědomí žen o tom, jak mohou využívat Zákoník práce ve svůj prospěch.
- ♦ Zvýšit odměnu v průběhu mateřské dovolené.
- ♦ Zlepšit roli odborových svazů (v nichž stále dominují muži).
- ♦ Zlepšit kontrolní úlohu úřadů práce.

KAPITOLA 3

Ženy a domácí násilí

Každá žena se někdy setká s určitým stupněm násilí mužů, ať fyzickým, sexuálním nebo psychickým, a to v rodině nebo ve společnosti. V rozporu s všeobecným přesvědčením není násilí páchané na ženách spojeno ani s chudobou, ani s alkoholem či užíváním drog. Násilí se projevuje ve všech sociálních vrstvách, ve všech zemích a nelze ho za žádných okolností ospravedlňovat kulturními zvyklostmi nebo náboženskými tradicemi.

Násilí páchané na ženách odráží problémy patriarchální společnosti, v nichž je diskriminace stále pevně zakořeněná. Muži mají velmi často pocit, že mají právo použít násilí vůči svým partnerkám či dětem, jako by pravidla venkovního světa doma neplatila.

TROCHA EVROPSKÉ STATISTIKY

Statistika týkající se násilí páchaném na ženách je neúplná a údaje se obtížně sbírají. Přesto víme, že

- ♦ 98% obětí domácího násilí jsou ženy.
- ♦ V Evropě se jedna žena z pěti setkala s některou formou násilí ze strany svého partnera.
- ♦ Domácí násilí páchané na ženách něco stojí: dle studie vypracované v Nizozemí se náklady domácího násilí odhadují na 332,6 miliónů guldenů ročně (asi 150 miliónu EUR).

TROCHA ČESKÉ STATISTIKY

- ♦ Každý šestý občan ČR přiznává násilí ve svém partnerském vztahu, tzn., že domácím násilím u nás trpí minimálně 16% populace ve věku od 15 let.
- ♦ V 84% českých domácností, kde se vyskytuje domácí násilí, vyrůstají děti, a v 69% z těchto domácností se násilí mezi partnery odehrává v jejich přítomnosti.

- ♦ V roce 2000 byli muži pachatelé v 90% trestných činů; ženy ale představovaly 46% obětí trestných činů.

EVROPSKÁ LEGISLATIVA

V mnohých zemích Evropské unie se snáze dovoláte pomoci, když vám někdo poškodí auto, než když se stanete obětí násilí. Domácí násilí se stále považuje za něco, co patří do sféry soukromí, za něco, do čeho by člověk stojící mimo rodinu neměl zasahovat.

Přesto již členské státy podnikly určité kroky. Některé země přijaly opatření, že muži, kteří jsou vinní domácím násilím, musí odejít od rodiny, uplatňují sankce vůči mužům, kteří pravidelně navštěvují prostitutky, nebo zřídily telefonní linky pro oběti. V některých zemích je mužům-násilníkům zmírněn trest, jestliže podstoupí psychoterapii, aby se přestali násilně chovat.

ČESKÁ LEGISLATIVA

Bohužel lze říci, že naše legislativa stojí stále spíše na straně pachatele než oběti. Domácí násilí není v českých zákonech dosud vymezeno a jeho oběti často narážejí na nepochopení policie i soudů. Pokud je pachatelem manžel oběti, může být trestně stíhán pouze s jejím souhlasem.

Náměty na zlepšení situace:

- ♦ Pořádání kampaní zaměřených na veřejnost za tím účelem, aby násilí na ženách již nebylo považováno výlučně za aspekt soukromého života.
- ♦ Zvláštní školení pro policisty, soudce a všechny ty, kteří se při své každodenní činnosti s násilím setkávají.
- ♦ Lepší zákony za účelem ochrany obětí násilí, například pokud jde o izolaci pachatelů domácího násilí od rodiny.
- ♦ Větší tresty za sexuální trestné činy, páčání domácího násilí a za obchod se ženami.

KAPITOLA 4

Ženy a rozhodování

Ženy možná tvoří většinu obyvatelstva Evropy, ale tato skutečnost se neodráží v žádné vládě, parlamentu, byznysu ani v žádných jiných orgánech vydávajících rozhodnutí. Ženy nejsou dostatečně zastoupeny na vlivných místech v politice, ve veřejné správě ani v soukromém sektoru.

Volební právo žen nestačí. Pokud se ženy nebudou účastnit rozhodování na všech úrovních, nebudou jejich potřeby a cíle ani jejich vnímání brány v úvahu při rozhodování i v postupech, které se jich přímo týkají v jejich každodenním životě, podobně jako jsou zohledňovány potřeby mužů.

TROCHA EVROPSKÉ STATISTIKY

- ♦ Ženy tvoří 26,8% členů Evropského parlamentu.
- ♦ V 1999 byla soudkyní Evropského soudního dvora zvolena žena. Bylo to poprvé v historii této instituce, jež byla založena v roce 1952!
- ♦ Míra účasti žen na vládě se stát od státu výrazně liší: zatímco ve Švédsku ženy mají až 50% zastoupení ve vládě, v Portugalsku to je 10% a v Řecku 5%.
- ♦ V 1998 činilo zastoupení žen v orgánech odborových svazů vydávajících rozhodnutí 28%.

TROCHA ČESKÉ STATISTIKY

- ♦ V poslanecké sněmovně je 17% žen, v senátu 12,4%
- ♦ V současné vládě jsou 2 ministryně, tj 11,8% žen
- ♦ Odbory???

EVROPSKÁ LEGISLATIVA

V roce 1996 Rada Evropské unie, jež je rozhodným politickým orgánem, který zastupuje členské státy Evropské unie, apelovala na členské státy, aby se zaměřily na skutečnost nedostatečného zastoupení žen v orgánech vydávajících rozhodnutí a v rámci své země tento stav napravily. V této oblasti ovšem evropská legislativa nic nenařizuje, pouze doporučuje.

ČESKÁ LEGISLATIVA

Otázkami rovného zastoupení žen a mužů v rozhodovacích procesech se české zákony zatím nezabývají. Jen jedna politická strana (ČSSD) uplatňuje 25% kvóty pro ženy do všech vnitrostranických orgánů; tyto kvóty se ale nevztahují na kandidátní listiny.

Náměty na zlepšení:

Jak lze odstranit nedostatek žen na postech vydávajících rozhodnutí?

Jednou z možností jsou tzv. pozitivní opatření, tedy metody, jejichž cílem je preference žen před muži (tam, kde je počet žen výrazně menší). Cílem není trestat muže vytvořením nového typu diskriminace, ale pomoci ženám dosáhnout rovnováhy v zastoupení pohlaví; tato opatření by proto měla být dočasná. Příkladem takového opatření je systém kvót. Kvótové systémy se používají při jmenování do funkcí například ve státní správě, ve struktuře jednotlivých politických stran nebo v procesu vytváření kandidátních listin. Kvóty se v současné době více či méně systematicky používají v Belgii, Dánsku, Finsku, Francii, Německu, Itálii a Nizozemsku.

Přesto jsou však v diskusi na téma možnosti vyrovnání podílu žen a mužů na politickém a veřejném životě často předkládány argumenty proti používání systému kvót, ačkoli se to týká institucí přijímajících rozhodnutí týkající se celé společnosti, a tudíž i mužů i žen.

Proti:

- ◆ Kvóty jsou v rozporu s principem rovnosti všech lidí právě proto, že preferují ženy.
- ◆ Kvóty nutí k domněnkám, že jsou politici voleni s ohledem na své pohlaví, a nikoliv se zřetelem ke kvalifikaci, a to způsobuje, že lépe připravení/kvalifikovaní kandidáti jsou odstrkováni stranou.
- ◆ Mnoho žen vůbec nechce být voleno pouze z toho důvodu, že jsou ženami.

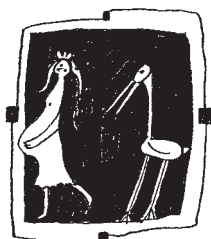
Pro:

- ◆ Zavedení kvótového systému, v němž bude použito kritérium pohlaví není diskriminací, ale vyrovnáním souvisejícím s dosavadními omezeními, která ztěžují ženám rovný a spravedlivý podíl na rozdělení rozhodovacích funkcí v politickém životě.
- ◆ Ženy mají právo na stejnou reprezentaci.
- ◆ Zkušenosti žen, pohled z hlediska žen, jsou potřebné pro veřejný a politický život, k tomu, aby odpovídal principu demokracie (aby odrážel opravdovou demokracii).
- ◆ Ženy jsou stejně (a občas i lépe) vzdělány jako muži, ale kvalifikace žen jsou v politickém systému, kde dominují muži, ceněny nížko.

KAPITOLA 5

Reprodukční práva – právo na interrupci

Řada evropských států má velmi omezené potratové zákony. Polsko jako jedna z přístupových zemí zakazuje potrat vyjma případů nebezpečí poškození plodu, ohrožení života nebo zdraví matky či v případech znásilnění a incestu. V Irsku je potrat ilegální s výjimkou záchrany života ženy. Ve Finsku, Velké Británii, Lucembursku, na Kypru a Islandu je potrat povolen na základě socioekonomických podmínek a také při ohrožení fyzického a psychického zdraví (případy znásilnění, incestu a poškození plodu).

V jiných zemích včetně Německa a Itálie zákon vyžaduje, aby těhotné ženě byla před potratem poskytnuta konzultace, která bývá často zaměřena tak, aby ženu od potratu odradila. V několika zemích, například v Turecku, si musí vdaná žena usilující o potrat vyžádat souhlas svého muže, a jinde – včetně Francie, Dánska a České republiky – musí dívka do určitého věku před podstoupením potratu oznámit své rozhodnutí rodičům nebo mít jejich písemný souhlas.

Vlády povolující potrat umožňují krýt jeho náklady jen za omezených podmínek. Rakousko a Litva financují z veřejných prostředků pouze potraty provedené z lékařských důvodů, v Bulharsku kryjí tyto náklady pouze nezletilým dívkám nebo ženám po znásilnění.

Potratové zákony regionu střední a východní Evropy a zemí bývalého Sovětského svazu včetně České republiky (s výjimkou Polska) patří mezi nejliberálnější na světě. Počet uskutečněných potratů na ženu je v uvedené oblasti jedním z nejvyšších na světě. Tento fakt odráží velmi malý pokrok ve využívání moderních antikoncepčních metod.

TROCHA ČESKÉ STATISTIKY

- ♦ zatímco v roce 95 bylo 49.531 umělých přerušení těhotenství (51,4 na 100 obyvatel), v roce 2001 to bylo 32.528 (35,8 na 100 obyvatel)
- ♦ zatímco v roce 1995 užívalo antikoncepci 27,1% žen v plodném věku, v roce 2001 to bylo 42,2%

EVROPSKÁ LEGISLATIVA

V červenci 2001 přijal Evropský parlament zprávu vyzývající státy Evropské unie a kandidující země, aby propagovaly reprodukční práva včetně práva na bezpečný, legální a dostupný potrat. Tato zpráva požaduje, aby uvedené státy uzákonily a zpřístupnily možnost potratu, a volá po tom, aby nebyly stíhány ženy, které podstoupily nelegální potrat a aby vlády poskytly podporu těhotným dospívajícím, ať už si přejí těhotenství přerušit nebo plod donosit.

Zprávou Evropský parlament žádá vlády, aby propagovaly postkoitální antikoncepci a umožnily její volný prodej. Ve zprávě je také státům doporučena propagace sexuální výchovy ve školách, prostřednictvím kampaní, telefonních krizových linek a zvýšenou dostupností dotovaných kondomů.

ČESKÁ LEGISLATIVA

Umělé přerušení těhotenství je povoleno do 12. týdne. Pokud se nejedná o interrupci ze zdravotních důvodů, výkon musí žena zaplatit.

Antikoncepci si musí žena také hradit v plné výši, jen některé pojišťovny svým klientkám přispívají. Postkoitální antikoncepce je na předpis, k jejímu získání je nutné navštívit lékaře.

Náměty na zlepšení situace:

- ♦ Úplná dostupnost antikoncepce a její alespoň částečné hrazení pojišťovnou.
- ♦ Spolehlivá sexuální výchova

KAPITOLA 6

Práva homosexuálních osob

Lesbičky a gayové se mezi sebou liší v mnoha ohledech: věkem, společenským statutem, vzděláním, vyznáním, patří k různým národnostním nebo etnickým menšinám. Všechny a všichni však zakoušejí přímou nebo nepřímou diskriminaci ve společenském životě. Pouze a jedině z důvodu sexuální orientace jsou omezována jejich práva mít rodinu, možnost pečovat o blízkou osobu, vést společnou domácnost, mít

děti. Stávají se oběťmi fyzického a sexuálního násilí.

V členských zemích Evropské unie žije asi 15 milionů homosexuálních osob, značnou část představují ženy. Práva lesbiček a gayů a snaha o dosažení sociální spravedlnosti zohledňující práva homosexuálních lidí ale nebyly v aktivitách Evropských společenství nikdy prioritou.

TROCHA EVROPSKÉ STATISTIKY

- ♦ Ze sociologických výzkumů vyplývá, že v každé společnosti má 2 až 10 % populace homosexuální orientaci.
- ♦ Teprve v roce 1991 vyškrtla Světová zdravotnická organizace homosexualitu ze seznamu nemocí.
- ♦ Ve Švédsku byla do roku 1979 homosexualita obsažena v oficiálním seznamu nemocí. Lesbičky a gayové provedli protestní akci – volali svým zaměstnavatelům, a říkali: „nemůžu přijít do práce, protože jsem nemocná/y“.
- ♦ Podle holandského ministerstva spravedlnosti využilo možnosti registrace homosexuálního partnerství na městských úřadech mezi rokem 1998 a červencem 2000 cca 9500 párů.

EVROPSKÁ LEGISLATIVA

V Amsterodamské smlouvě bylo přijato ustanovení o zákazu diskriminace mimo jiné z důvodu sexuální orientace. Navíc se v této smlouvě objevila ustanov-

vení, která zavázala Evropská společenství k přijímání aktivních opatření k odstraňování různých forem diskriminace, a to jak v rámci Evropské Unie samotné, tak v rámci institucí všech členských zemí.

Zákaz diskriminace na základě sexuální orientace je zakotven v zákonech nebo ústavách 12 evropských zemí: Dánska, Finska, Francie, Islandu, Irska, Lucemburska, Nizozemského království, Norska, Slovinska, Španělska, Švédska a Švýcarska (ne všechny z těchto zemí patří do EU). Některé státy zavedly do své legislativy úpravy vztahující se k právům homosexuálů: Francie, Německo, Dánsko, Holandsko, Norsko, Švédsko, Island, Maďarsko a Portugalsko zavedly předpisy týkající se tzv. registrovaného partnerství (nejčastěji to znamená stejná práva pro heterosexuální i homosexuální páry s výjimkou adopce dětí). Právo na adopci dětí homosexuálními páry připustily čtyři evropské země: Dánsko, Holandsko, Island a Švédsko.

ČESKÁ LEGISLATIVA

Český parlament návrh zákona o registrovaném partnerství dosud neschválil.

Náměty na zlepšení situace:

Zavedení všeobecného zákazu diskriminace kvůli sexuální orientaci například do Ústavy není dostačující. Nutná jsou další opatření, která zajistí stejný přístup k heterosexuálům a homosexuálům ve všech oblastech života. Velmi důležité je, aby EU zahájila co nejdříve iniciativy směřující k zákazu diskriminace kvůli sexuální orientaci v jiných oblastech společenského života (mimo pracovního trhu a zaměstnání): v oblasti zdraví, vzdělávání, v záležitostech spojených se společným vedením domácností, v daňové politice aj.

KAPITOLA 7

Genderový mainstreaming v politice Evropské unie

Na celosvětové konferenci OSN v Pekingu v roce 1995 se světové společenství usneslo, že zreviduje strategii prosazující genderovou rovnost. Předchozí přístupy se ukázaly jako neefektivní. V současné době by měl být princip genderové rovnosti integrován do všech politik, opatření a rozhodnutí na všech úrovních, do všech důležitých rozhodnutí. Tato strategie dostala název „genderový mainstreaming“.

Genderový mainstreaming je metoda sloužící k dosažení skutečné rovnosti podmínek pro obě pohlaví, a to ve všech aktivitách a ve všech oblastech politiky a veřejného, společenského a hospodářského života. Účelem zavádění principu zohledňování pohlaví je vnést perspektivu specifickou pro každé pohlaví do všech rozhodovacích procesů a využít jich k dosažení rovnoprávnosti. Tento princip nelze zaměňovat se snahou o rovnováhu ve statistice zastoupení žen a mužů v jednotlivých profesích.

Princip zavádění genderového mainstreamingu posílila Amsterodamská smlouva z roku 1996. Touto smlouvou se všechny členské státy EU zavázaly zavádět ve svých politikách principy zohledňování pohlaví.

Příklady uplatňování genderového mainstreamingu v praxi

- ♦ Genderový mainstreaming se uplatňuje například v rozpočtech na všech úrovních. Nejdříve je třeba udělat analýzu stávajícího rozpočtu a zjistit, do jakých oblastí například město investuje a jak z těchto investic pak profitují ženy a jak muži. Např. pokud se upřednostní výstavba zimního stadionu před výstavbou domu pro seniory, je evidentní, že z takové investice mnohem více profitují muži, neboť zejména oni budou stadion využívat.

- ♦ Princip zohledňování pohlaví lze použít také při územním plánování a urbanistice. S přihlédnutím k bezpečnosti žen mohou být například zřizována speciální hlídaná a silně osvětlená parkoviště a ve městě mohou být identifikována další potenciálně nebezpečná místa (husté křoví před domy, málo osvětlené cesty), jich bezpečnost pak lze nejrůznějšími opatřeními zvýšit.

PŘÍLOHA I

Instituce zabývající se rovnoprávností žen a mužů v rámci struktur EU

Oddělení rovných příležitostí žen a mužů a rodinné politiky

vzniklo v roce 1976 a působí v rámci Generálního ředitelství V pro práci a sociální věci. Jeho činnost má zajistit vzájemnou shodnost směrnic týkajících se otázky zrovnoprávnění, posílení postavení žen ve společnosti (zejména na trhu práce) a zasazovat se o vnesení genderové perspektivy do všech politických strategií a programu unie.

Oddělení se zabývá monitorováním procesu uplatňování legislativy rovnoprávnosti, navrhováním právních řešení Radě Evropské unie, podporováním nadnárodních projektů, jejichž cílem je podpora rovnosti žen a mužů v oblasti zaměstnanosti, sladování rodinných a profesionálních povinností, podílu a obrazu obou pohlaví v médiích, rozhodovacích procesech a v otázce zapojování principu rovnoprávnosti do všech oblastí společenského života. Podporuje činnost **Skupin expertů pro zrovnoprávnění žen a mužů**, které podrobně zpracovávají jednotlivé otázky.

V rámci dalších Generálních ředitelství Evropské komise pracují také oddělení, v jejichž gesci se nachází problematika rovnoprávnosti. Například v Ředitelství zabývajícím se informacemi, komunikací, kulturou a médií působí **Oddělení informací o ženských záležitostech**; v Ředitelství pro rozvoj funguje **Oddělení pro ženy a rozvoj**. V Ředitelství pro mezinárodní styky, které mimo jiné zodpovídá za programy pomoci, se věnuje mimořádná pozornost zapojení problematiky ženských práv do financovaných projektů.

Poradní výbor pro rovné příležitosti žen a mužů byl založen v roce 1981. Jeho hlavním úkolem je spolupráce a koordinace výměny názorů a zkušeností mezi orgány zodpovědnými za podporování rovnosti příležitostí žen a mužů v členských zemích. Díky tomu by se měl princip rovnosti pohlaví v praxi uplatňovat snadněji. Spolupráce orgánů Evropské unie s příslušnými institucemi členských států je nutná také pro dobrou přípravu plánů opatření Společenství

týkajících se zlepšení situace žen ve všech oblastech společenského, hospodářského a politického života.

Výbor se skládá ze 40 lidí: osob zastupujících ministerstva, oddělení a instituce nižší úrovně odpovědné za prosazování rovných příležitostí, osoby reprezentující celoevropské organizace zaměstnavatelů/zaměstnavatelek a zaměstnanců/zaměstnankyň.

Komise zřídila kromě Poradního výboru ještě dva orgány, které mají uskutečňovat zásady této politiky. Jsou to: **Skupina komisařů pro rovné příležitosti žen a mužů** a **Mezinárodní skupina pro rovnost pohlaví**.

Při Evropském parlamentu působí jako poradní orgán **Komise pro práva žen a rovné příležitosti**. Zabývá se mimo jiné rozvojem a podporou ženských práv v členských zemích EU a ve třetích zemích, činností zaměřenou na zapojování problematiky pohlaví do všech oblastí působnosti EU (tzn. genderovým mainstreamingem), monitorováním procesu zavádění mezinárodních konvencí (přijímaných v rámci OSN nebo Mezinárodní organizace práce) týkajících se ženských práv, hodnocením politiky a působení Unie pod zorným úhlem zohledňování zrovnoprávnění žen a mužů a informováním a prováděním výzkumů. Komise také zpracovává zprávy o situaci žen v Unii a v jiných zemích.

Příkladem účinného působení Komise může být to, že v Amsterodamské smlouvě byla zakotvena usnesení týkající se zrovnoprávnění, pozitivních akcí a politiky zahrnování genderového mainstreamingu do všech rozhodnutí a iniciativ EU.

V **Generálním ředitelství Evropského parlamentu pro výzkum** působí **Oddělení pro ženské záležitosti**. Díky jeho aktivitě vznikla série publikací o právech žen.

V každé instituci Unie byl založen Výbor pro rovné příležitosti působící v oblasti politiky práce a pracovních podmínek.

PŘÍLOHA II

Evropské fondy podporující politiku rovnoprávnosti

Na realizaci programů pro prosazování rovnosti žen a mužů ve společnosti jsou určeny zvláštní fondy, ze kterých se financují aktivity nevládních organizací, výzkumných a vědeckých center, místních i centrálních orgánů. Nejčastěji se jedná o projekty realizované společně institucemi z několika států. O prostředky pocházející z těchto fondů mohou žádat organizace a instituce ze zemí patřících do Evropské unie a v posledních letech také z kandidátských zemí, poté co daný stát vloží od-

povídající příspěvek a podepíše smlouvu o připojení k programu.

Cílem programů je iniciovat konkrétní aktivity a jejich prostřednictvím uvádět do praxe požadavky a ustanovení vyplývající z dokumentů přijatých institucemi EU a ovlivňovat politiku rovných příležitostí v jednotlivých zemích. Výsledky a analýza realizovaných programů pak pomáhají vytvářet nové zákony směřující ke skutečné realizaci principu rovnosti žen a mužů na evropské a státní úrovni.

PROGRAM SPOJENÝ S RÁMCOVOU STRATEGIÍ EVROPSKÝCH SPOLEČENSTVÍ TÝKAJÍCÍ SE ROVNOSTI POHLAVÍ NA ROKY 2001–2005

Tyto čtyřleté programy jsou realizovány od roku 1982. Cílem programů je podpora aktivit ve prospěch rovnosti žen a mužů v pěti oblastech: v oblasti hospodářského života, stejného podílu na veřejném životě, společenského a občanského života a odstraňování stereotypů týkajících se pohlaví.

Informace o zapojení ČR do tohoto programu: Ministerstvo práce a sociálních věcí, odbor pro integraci do EU a mezinárodní vztahy, tel: 221 921 111 (ústředna); www.mpsv.cz.

DAPHNE

Jedná se o program, v jehož rámci jsou financovány projekty nevládních organizací zabývajících se potíráním násilí vůči ženám, dětem a mládeži. V rámci programu mohou být podnikány mezinárodní akce, jejichž efektem bude vznik

sítě výměny informací, týkajících se zejména tzv. dobrých praktik, které mohou sloužit jako vzory a mohou být uplatňovány také v jiných místech a zemích. Financovány jsou také projekty rozšiřující povědomí společnosti o násilí vůči ženám a dětem.

Proces zapojení ČR do tohoto programu právě probíhá (stav k 1. 1. 2003).

EQUAL – NOVÉ CESTY ZABRAŇOVÁNÍ DISKRIMINACI A NEROVNOSTEM NA TRHU PRÁCE (2000 – 2006).

Cílem EQUAL je mimo jiné způsobit vznik tzv. partnerství pro rozvoj, díky němuž budou spojeny zkušenosti, vědomosti a návrhy řešení státních institucí, nevládních organizací a soukromých podniků z různých evropských zemí za účelem zaručení rovných příležitostí pro nejrůznější skupiny diskriminované na pracovním trhu.

ČR se do tohoto programu zapojila, ale výběrové řízení na projekty je již uzavřené a od ledna 2003 se projekty začínají realizovat. Program v ČR administruje Národní vzdělávací fond, tel.: 224 500 500; www.nvf.cz; mail@nvf.cz.

SOCRATES

Tento program, se uskutečňuje od roku 1995 a v jeho rámci jsou podporovány vzdělávací projekty. Projekty týkající se rovnosti žen a mužů zahrnovaly takové aktivity jako vytváření programů vzbuzujících větší citlivost vůči otázkám rovnosti pohlaví určené učitelkám a učitelům, vytváření studijních programů týkajících se přínosu žen k rozvoji vědy, historie aj. a vytváření univerzitní sítě výměny informací týkajících se situace žen a mužů ve vzdělávání. V posledních letech byl kladen větší důraz na potírání diskriminace, která vyplývá ze stereotypů náhledů na roli žen a mužů.

Bylo realizováno několik projektů týkajících se vzdělávání dětí. Například ve Francii, Itálii a Španělsku vznikl projekt, jehož cílem bylo určování stereotypů týkajících se rolí ženských a mužských postav vyskytujících se v literatuře pro děti. Také v programu Leonardo da Vinci (týkajícím se profesního vzdělávání) a v programu Leader (spojeném s rozvojem venkovských oblastí) byla zohledněna problematika rovného přístupu k ženám i mužům.

Do tohoto programu se mohou hlásit vzdělávací instituce, studenti/ky, učitelé/ky atd. Informace na telefonu: 257 530 504; www.socrates.cz; info@socrates.cz .

PŘÍLOHA III

Evropská legislativa týkající se rovnosti žen a mužů

Evropská unie není pouhým společným trhem. Už v zakládací smlouvě z roku 1957 se objevila zásada „stejný plat za stejnou práci“ (v článku 119 Římské dohody) jako jeden ze základních principů fungování nového Evropského společenství. Tento princip využíval Evropský soudní dvůr za účelem zajištění stejných možností pro ženy a muže na trhu práce.

Od té doby dosáhla legislativa týkající se rovnosti žen a mužů výrazného pokroku. V roce 1997 byl princip rovnosti žen a mužů nad rámec odměny poprvé zahrnut do evropských smluv jako jeden ze základních cílů (články 2 a 3 Amsterodamské smlouvy). Článek 13 této smlouvy, jež je článkem o diskriminaci obecně, se též odvolává na diskriminaci na základě pohlaví. Článek 141 Amsterodamské smlouvy obsahuje odkaz na stejnou odměnu pro muže a ženy za stejnou práci nebo za práci stejné hodnoty, a také zavádí opatření pozitivních kroků.

V některých oblastech jsou zákony Evropské unie nadřazené národní legislativě, a národní zákony, které jsou v rozporu se zákony Evropské unie, se tedy musí upravit. Takovou oblastí jsou například všechny možné aspekty diskriminace na základě pohlaví na pracovním trhu. Zákony přijaté na evropské úrovni, které je třeba zahrnout do národních legislativ všech členských států, se nazývají direktivy neboli směrnice. Národní zákony, které jsou v rozporu s direktivou, se musí změnit.

EVROPSKÁ LEGISLATIVA

Hlavní direktivy týkající se diskriminace podle pohlaví jsou:

- ♦ Stejná odměna za stejnou práci (1975)
- ♦ Stejné zacházení v oblasti zaměstnání, odborného školení, povýšení a obecných pracovních podmínek (1976)
- ♦ Systémy sociálního zabezpečení (1978 a 1986)
- ♦ Stejné zacházení pro samostatně podnikající osoby a jejich manželky/manželky (1986)

- ♦ Ochrana v těhotenství a mateřství (1992)
- ♦ Rodičovská dovolená (1996)
- ♦ Přenos důkazního břemene v případech diskriminace pohlaví (1998).

Všechny tyto direktivy již musely být implementovány i do české legislativy.

MEZINÁRODNÍ PRÁVO

Členské státy Evropské unie jsou též vázány mezinárodním právem, které schválily jiné instituce. To je též upřednostňováno před národním právem. Zahrnuje:

- ♦ Právo na užívání základních práv bez diskriminace (včetně diskriminace pohlaví) v Evropské konvenci lidských práv z roku 1953.
- ♦ Právo na stejný přístup žen a mužů a stejnou příležitost v politice a veřejném životě, vzdělání a zaměstnání v Konvenci OSN o eliminaci všech forem diskriminace žen (CEDAW) z roku 1981.

Náměty na zlepšení situace:

- ♦ Informování žen o stávající legislativě.
- ♦ Využití legislativních příležitostí, které poskytuje Amsterodamská smlouva.
- ♦ Iniciování kampaní ke zvýšení povědomí veřejnosti o rovnosti žen a mužů.

Slovník základních pojmů

AFIRMATIVNÍ/POZITIVNÍ AKCE

Opatření zaměřené na určitou skupinu, která mají za cíl vyloučit a předcházet diskriminaci nebo napomoci vyrovnat znevýhodnění vycházející z tradičních postojů, chování a struktur (bývá také nesprávně označováno jako „pozitivní diskriminace“).

DISKRIMINACE NA ZÁKLADĚ POHLAVÍ – PŘÍMÁ

Situace, kdy je s osobou zacházeno hůře kvůli jejímu nebo jeho pohlaví. (Např. v inzerátech typu „přijmeme muže na místo ředitele“.)

DISKRIMINACE NA ZÁKLADĚ POHLAVÍ – NEPŘÍMÁ

Situace, kdy zákon, politika nebo praxe, které se jeví na první pohled jako neutrální, mají neadekvátně negativní vliv na příslušníky jednoho pohlaví (Např. zaměstnavatel rozhodne, že zaměstnanci na částečný úvazek nemají nárok na penzijní připojištění, které hradí zaměstnancům na plný úvazek. Protože ale na částečné úvazky pracují téměř výhradně ženy, toto opatření působí diskriminačně proti nim.)

DOMÁCÍ NÁSILÍ/NÁSILÍ V RODINĚ

Jakákoli forma fyzického, sexuálního nebo psychického násilí a/nebo použití fyzické či emocionální síly anebo výhrůžek fyzickým násilím včetně násilí sexuálního v rámci rodiny nebo domácnosti. Zahrnuje zneužívání dětí, incest, násilí na partnerce (partnerovi) a sexuální nebo jiný druh zneužívání členů domácnosti.

PŘENOS DŮKAZNÍHO BŘEMENE

Pokud osoba podá soudní žalobu, je v běžných případech na ní, aby dokázala, že žaloba oprávněná. V případech diskriminace je však důkazního břemeno přeneseno na stranu žalovanou, což znamená, že jestliže strana cítící se jako poškozená přednese ke svému podezření pádné důvody, je pak na straně žalované, aby dokázala, že princip rovného zacházení nebyl porušen. Přenos důkazního břemene se také používá v případech sexuálního obtěžování.

FEMINIZACE CHUDOBY

Zvyšující se podíl a převaha chudoby mezi ženami ve srovnání s muži. (Např. celosvětově vlastní muži 99,1 % půdy, zatímco ženy jen 0,9%.)

GENDER

Tento výraz se dá také přeložit jako „pohlaví“ – nikoli ve smyslu biologickém, ale ve smyslu kulturním, psychologickém či společenském. Koncept genderu poukazuje na to, že rozdíly mezi ženami a muži, které jsou obecně považovány za vrozené, lze považovat za naučené a mění se v závislosti na prostředí (kultuře), kde žijeme. (Např. lze předpokládat, že ženy nemají „od přírody“ pečovatelské sklony a muži se nerodí s touhou po kariéře; tyto vlastnosti jsou ovlivněny tím, co kolem sebe děti od narození pozorují a co od nich okolí automaticky očekává.)

GENDEROVÁ ANALÝZA

Studium rozdílů v potřebách, podmínkách, přístupu ke zdrojům, kontrole majetku, rozhodovacích pravomocích atd. mezi ženami a muži.

GENDEROVÝ AUDIT

Hodnocení politik, programů a institucí z hlediska toho, zda zohledňují rozdílné dopady svých působení na ženy a muže.

GENDEROVÁ DIMENZE

Aspekt jakéhokoli problému, který se týká rozdílů v životě žen a mužů.

GENDEROVÝ MAINSTREAMING

Systematické prosazování priorit a potřeb žen a mužů ve všech druzích politik a opatření s cílem dosáhnout rovnosti žen a mužů. (Např. při plánování spojů hromadné dopravy by se mělo posoudit, jakým způsobem ji využívají muži a jakým způsobem ženy, neboť tento způsob bývá velmi rozdílný. Teprve po takovém posouzení lze rozhodnout způsobem, který nepoškodí ani jedno pohlaví.)

GENDEROVĚ NEUTRÁLNÍ

Nemající žádný rozdílný vliv na rovnost žen a mužů či jejich vztahy.

GENDEROVÁ ROLE

Soubor určitých pravidel (většinou nepsaných, neformálních), které předepisují určité typy chování pouze ženám a jiné pouze mužům. (Např. většina společnosti považuje za správné, když žena zůstane s dítětem na mateřské dovolené a muž chodí do zaměstnání. Pokud je tomu v některých rodinách obráceně, už to jako správné vnímáno není.)

GENDEROVÁ SMLOUVA

Soubor pravidel týkajících se genderových vztahů, které ženám a mužům připisují různé povinnosti, hodnotu, práci. Tato pravidla se definují na třech úrovních: v rámci norem a hodnot celé společnosti; na úrovni institucí – tj. v systému zaměstnání, vzdělání apod.; v rámci rodiny.

GENDEROVÁ ROVNOST/ROVNOST MEZI ŽENAMI A MUŽI

Koncept, který říká, že všichni lidé mají svobodu rozvíjet svoje osobní schopnosti a činit tak bez omezení, která určují přísné genderové role, a že rozdílné chování, aspirace a potřeby žen a mužů budou považovány za rovné a budou stejně hodnoceny a podporovány.

KVÓTY

Opatření s cílem napravit předcházející nerovnost obvykle ve vztahu k rozhodovacím pozicím nebo k přístupu ke školení či zaměstnání, které definuje určitý podíl míst pro určitou skupinu. Jedná se o jednu z forem afirmativních/positivních opatření. (Např. některé politické strany v zemích EU uplatňují kvóty na kandidátních listinách tzv. zipovým systémem, tzn., že se na nich střídá vždy žena a muž. Na jiných kandidátkách může být 40% žen, 40% mužů a zbytek ponechán „volné soutěži“.)

LIDSKÁ PRÁVA ŽEN

Práva žen a dívek jako nezcizitelná a neoddělitelná část všeobecných lidských práv zahrnující také reprodukční práva.

NÁSILÍ ZALOŽENÉ NA GENDERU/SEXUÁLNÍ NÁSILÍ

Jakýkoli druh násilí s použitím nebo vyhružkou fyzické nebo emocionální síly včetně znásilnění, domácího násilí, sexuálního obtěžování, incestu nebo pedofilie.

NEVIDITELNÉ BARIÉRY/SKLENĚNÝ STROP

Tradiční postoje, předpoklady a hodnoty, které brání posílení pozic žen v plné účasti na životě společnosti. Pojem „neviditelný strop“ se používá specificky pro označení překážek v rámci organizací dominovaných muži, které znemožňují ženám postup na vyšší pozice.

PARITNÍ DEMOKRACIE

Koncept společnosti, na které se rovným způsobem podílejí ženy a muži a který říká, že jejich úplné a rovné užívání občanství je závislé na jejich rovném zastoupení v politických rozhodovacích pozicích. Podobné nebo stejné úrovně účasti žen a mužů v rozmezí 40 až 60 procent v celém demokratickém procesu je principem demokracie.

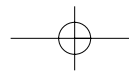
POHLAVÍ

Biologické vlastnosti, které odlišují lidské bytosti jako muže a ženy.

REPRODUKČNÍ PRÁVA

Právo jakékoli osoby nebo páru se svobodně a odpovědně rozhodnout, kolik, v jakém intervalu a kdy mít děti (včetně práva svobodného rozhodnutí se pro interrupci). Zahrnuje také právo na informace a prostředky učinit takové rozhodnutí a právo získat nejvyšší možnou úroveň sexuálního a reprodukčního zdraví.

ROVNÉ PŘÍLEŽITOSTI PRO ŽENY A MUŽE

Neexistence překážek pro účast na ekonomickém, politickém a sociálním životě na základě pohlaví.

SEGRAGACE PRÁCE/ZAMĚSTNÁNÍ

Koncentrace žen a mužů v určitých typech zaměstnání a na různých úrovních činností, přičemž možnosti žen jsou omezenější než možnosti mužů (horizontální segregace). Ženy také vykonávají práci nižší úrovně (vertikální segregace).

SEXUÁLNÍ OBTĚŽOVÁNÍ

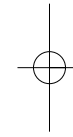
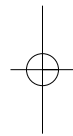
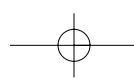
Nežádoucí chování sexuální povahy nebo jiné chování, které je založeno na sexu a které snižuje důstojnost žen či mužů.

STEJNÁ ODMĚNA ZA PRÁCI STEJNÉ HODNOTY

Stejná odměna za práci, které je připisována stejná hodnota bez diskriminace podle pohlaví nebo stavu, a to ve vztahu ke všem aspektům odměny a platových podmínek.

VAŠE POZNÁMKY

Tiráž:
XXXXX
XXXXXXXXXXXXX
CCCCCCCCCCC
XXXXXXXXXX
X

